

פרק כד וזה לעומת זה הן שם"ה מצות לא תעשה

דאורייתא וכל איסורי דרבנן מאחר

שהן נגד רצונו וחכמתו ית' והפכם ממש הם נפרדים מיוחדו ואחדותו ית' בתכלית הפירוד ממש כמו הס"א והקליפה הנק' ע"ז ואלהים אחרים מחמת הסתר פנים של רצון העליון כנ"ל. וכן ג' לבושי הנפש שמקליפת נוגה שבישראל שהם מחשבה דבור ומעשה המלוכשי' בשם"ה ל"ת דאורייתא ודרבנן וכן מהות הנפש עצמה המלוכשת בלבושיה כולם מיוחדים ממש בס"א וקליפ' זו הנק' ע"ז ולא עוד אלא שבטלים וטפלים אליה וגרועים ופחותים ממנה מאד כי היא אינה מלוכשת בגוף חומרי ויודעת את רבונה ואינה מורדת בו לפעול פעולתה

מחמת הסתר פנים של רצון העליון כנ"ל: פכ"ב.

ל' אלקא דאלקיא" – היינו שנותנים שליטה לכוכבים ומזלות או לשרים שלמעלה – הוא עבודה זרה, וא"כ ה"ה עוברים בזה על רצון העליון ב"ה, ולמה האדם העובר עבירה גרוע מהם?

והביאור בזה:

„קרו ל' אלקא דאלקיא" – הו"ע השיתוף, שעליו מוזהרים ישראל דוקא ולא בני נח.¹ וטעם החילוק ביניהם – ע"פ הידוע² ששורש נש"י הוא מפנימיות הרצון (היינו שהתכלית היא בהם עצמם, ואינם טפלים לדבר אחר), השייך לאור הסוכ"ע, ובמדריגה זו אין נתינת מקום לשום ענין מלבד אלקות; משא"כ שורש אוה"ע (ובפרט הקליפה וסט"א, שכל הכוונה בהן היא שהאדם יתגבר עליהן לאכפיא להון) הוא מחיצוניות הרצון בלבד (כמו הרצון בדבר שהוא טפל לדבר אחר), השייך לאור הממכ"ע, שיש בו נתינת מקום לדבר שחוץ ממנו.

ולכן האדם העובר עבירה הוא גרוע יותר מהקליפה

שם"ה מצות לא תעשה .. הם .. כמו הס"א והקליפה הנק' ע"ז: להעיר מפרשי עה"פ: „נפש כי תמעול מעל גו"ל: „אין מעילה .. אלא שינוי, וכן הוא אומר וימעלו באלקי אבותיהם ויזנו אחרי אלהי עמי הארץ“.

(כ"ק אדמו"ר²)

הס"א והקליפה הנק' ע"ז: עיין שבת קה, ב³. פע"ח שער עולם העשי' פ"ג⁴.

(כ"ק אדמו"ר⁵)

וקליפ' זו הנק' ע"ז: „זו" – כנראה למעוטי קליפת נוגה.

(כ"ק אדמו"ר⁶)

ולא עוד אלא שבטלים וטפלים אליה וגרועים ופחותים ממנה מאד כי היא .. יודעת את רבונה ואינה מורדת בו .. ואף שנקרא ע"ז הא קרו ליה אלהא דאלהיא ואינם יכולי' לעבור כלל על רצונו ית': לכאורה אינו מובן: הרי גם הענין דקרו

1 ספ"ק דע"ז, ר"י גי"ז ח"ה. ובשו"ת ושב הכהן סל"ח ושער אפרים סכ"ד נחלקו ע"ז. ועיין ג"כ נר"ב מהד"ת חיר"ד סקמ"ח. פ"ת ליו"ד סקמ"ז סק"ב. פרמ"ג בשפתי דעת סו"ס סה. מנחת חינוך מצוה תיו. שדי חמד פאת השדה כללים אות ג' ס"ו סק"א ובספרים שהובאו שם. וראה סהמ"צ להצ"צ מצות אחדות הוי' (נט, ב ואילך). ד"ה כל המאריך תרפ"ו (סה"מ קונטרסים ח"ג בתחלתו. תרפ"ו ע' קנא ואילך). ד"ה מים רבים תשי"ז (תו"מ סה"מ ח"א ע' שכ ואילך). (7) ראה סהמ"צ להצ"צ עת, ב ואילך. קונטרס ומעין ע' 77 ואילך. ועוד.

1 ויקרא ה, טו. 2 לקו"ש ח"ז ע' 7 הערה 22. 3 ושם: „לא יהי' בך אל זר ולא תשתחווה לאל נכר, איזהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי' אומר זה יצר הרע“ 4 ושם: „וזהו שאמרו בזה צו לית צו אלא ע"ז, וכן אמרו רז"ל בגמרא על ויצו ה' אלקים על האדם וכו' אין צו אלא ע"ז כו"ל. 5 „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות“ 6 ראה רמ"א אור"ח ס"ו קנו ובדרכי משה שם. וכן משמע ממש הרמב"ם (סהמ"צ מ"ע ב) שהאזהרה על היחוד היא מהכתוב (ואתחנן ו, ד) „שמע ישראל גו' ה' אחד“ ובסה"מ תרכ"ט (ע' קנא ואילך) איתא שהוא ע"פ תוד"ה שמא (בכורות ב, א), תוד"ה אסור (סנהדרין סג, ב), ר"ן

ליקוטי אמרים

פרק כד

שלא

משלחת מלאכי רעים: תהלים
עת, מט. וכמאמר בלעם:
בלק כב, יח. קרו ליה אלהא
דאלהיא: מנחות קי, א.

במשלחת מלאכי רעים שלה שלא בשליחותו של
מקום ב"ה ח"ו וכמאמר בלעם לא אוכל לעבור את פי
ה' וגו' ואף שנקרא ע"ז הא קרו ליה אלהא דאלהיא

[ז, א]

רצונו ית', ובודאי לא גרע איש ישראל העובר על
רצונו ית' מאוה"ע שעוברים על רצונו ית'¹² (משא"כ
הס"א וקליפה ובע"ח הטמאים הנשפעים ממנה,
שאכן אינם יכולים לעבור על רצונו ית').

(כ"ק אדמו"ר¹³)

היא .. יודעת את רבונה .. ואף שנקרא ע"ז הא
קרו ליה אלהא דאלהיא: אף שבגמרא נאמר
הלשון „קרו ל' אלהא דאלהיא" לענין אומות העולם
(ולא לענין הקליפה עצמה) – הרי חיותם היא מג'
קליפות הטמאות.

(כ"ק אדמו"ר¹⁴)

ואף שנקרא ע"ז הא קרו ליה אלהא דאלהיא:
עיינ אגה"ק סכ"ה¹⁵.

(כ"ק אדמו"ר¹⁶)

קרו ליה אלהא דאלהיא: ואף שמצינו אוה"ע
מכחישים מציאות אלוהא לגמרי (וכמו שנחריב¹⁶) –
אולי על הרוב ידבר.

והביאור בזה שיכולים להכחיש מציאותו – מובן
מהמבואר בספר המצוות להצ"צ סוף מצות אחדות
ה', עיי"ש¹⁷. ועוד, שבאוה"ע יכולה ה"רוח שטות"
לכסות ולהעלים גם על הענין ד"קרו ל' אלקא
דאלקיא", שיכחישו מציאות אלוהא לגמרי, דאף
שבישראל אין ה"רוח שטות" מכסה על עצם האמונה
בהקב"ה – היינו „מפני אור ה' המלוכש בחכמה"
שבנפש האלקית, משא"כ באוה"ע שאין בהם בחי'
החכמה דבנפש האלקית.

(כ"ק אדמו"ר¹⁸)

לכבו באמרו .. שהשווה אלקים חיים לאלקי הארצות עץ ואבן כו'
שזה חירוף וגידוף ביותר להכחיש באלקים חיים שאינו אלקא
דאלקיא וכו', עיי"ש בארוכה. 17) ושם: „הקליפה מתדמי'
ג"כ להשפיע .. בבחי' שערות ואז ההשפעה נמשכת בדילוג הערך
בבחי' ריחוק מהמקור .. ומסתעף מזה התהוות אוה"ה הכופרים בה'
לגמרי ואילו ה' ההשפעה נמשכת מהם בהדרגה בהשתלשלות
עו"ע, ה' כולם מודים במציאותו ית' דקרו ל' אלהא דאלהיא לפי
שיודעים שהוא ית' מהוה אותם .. אבל מצד ששולחת פארותי'
בבחי' דילוג וריחוק בערך, יצא מזה התהוות הכופרים לגמרי ..
כמלך אשור כו". 18) „מראה מקומות, הגהות והערות
קצרות. תו"מ סה"מ ח"ב שם. תו"מ ח"ז שם.

וסט"א, כי הם אינם עושים היפך מדריגת הרצון
שיש להם שייכות אלי' (חיצוניות הרצון), משא"כ
ישראל העובר עבירה – אפילו באותו ענין עצמו
שלגבי אוה"ע אין בזה מרידה – הוא גרוע יותר
מהם, מאחר שהוא עושה היפך הרצון שהוא שייך
אליו (פנימיות הרצון).

(כ"ק אדמו"ר¹⁹)

היא .. יודעת את רבונה ואינה מורדת בו ..
וכמאמר בלעם לא אוכל לעבור את פי ה' .. ואינם
יכולי' לעבור כלל על רצונו ית': לכאורה קשה,
שהרי מצינו מאומות העולם שעוברים על שבע
מצוות בני נח שנצטוו עליהן (וכמו בלעם עצמו,
שבא על אתונו⁹, שאיסור זה הוא מז' מצוות בני נח).
והתירוץ פשוט – שהוא ע"ד המבואר בנוגע לבנ"י,
שמצד ענין הבחירה יכולים הם לעבור על רצונו ית',
היפך טבע בריאתם. ושני אופנים בזה: (א) מפני רוח
שטות שנכנסה בהם, המכסה ומסתרת על האמת,
שמעשה העבירה הוא בסתירה לזה ש"קרו ל' אלקא
דאלקיא"; (ב) כי מפני „גודל ועוצם עוונם" לבם
שליט על מוחם¹⁰, אף שהוא היפך התולדה גם בבני
נח¹¹. אבל מצד עצמם כמו שנשפעו מהקליפות
וסט"א – הם באופן שלא יעברו ולא ימרדו.

וזוהו מ"ש אדה"ז לקמן ש„האדם העובר על רצונו ית'
הוא גרוע ופחות הרבה מאד מהס"א וקליפה .. ויותר
מכל הדברים הנשפעים ממנה בעה"ז שהם בהמות
טמאות וחיות ועופות טמאים ושקצים ורמשים", ולא
הזכיר אוה"ע – כי גם אוה"ע יכולים לעבור על

8) תו"מ סה"מ ח"ב ע' רפז ואילך. 9) סנהדרין קה, ב. זח"א
קכח, ב. 10) ראה לעיל פ"ו. 11) ראה לקמן פנ"א.
12) ואדרבה – אוה"ע הם במדריגה פחותה יותר, כי אצלם
יכולה ה"רוח שטות" לכסות ולהעלים גם על הענין ד"קרו ל'
אלקא דאלקיא", כמבואר לקמן (לקוטי פירושים ד"ה קרו).
13) תו"מ סה"מ שם ע' רצד. לקוטי ביאורים ע' קסא. תו"מ ח"ז
ע' 305 א-ב. 14) לקו"ש שם ע' 101 הערה 22. 15) ושם: „לכן
נקראים בשם אלקים אחרים וקרו ל' אלקא דאלקיא שגם הם הן
בחי' אלקות". 16) ראה אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תשסח ואילך:
„סנחריב מלך אשור ה' מורד באמיתית אחדותו ית' ביותר מכל
עוכמו"ז, כי כל עוכמו"ז יודעים את רבונם שהרי קרו ל' אלקא
דאלקיא .. אבל סנחריב מלך אשור הוא אשר מרד יותר ברום

ואינם יכולי' לעבור כלל על רצונו ית' כי יודעי' ומשיגים שהוא חיותם וקיומם שיונקים מבחי' אחוריים דאחורי' של רצון העליון ב"ה המקיף עליהם אלא שיניקתם וחיותם שבתוכם היא בבחי' גלות בתוכם להחשיב עצמן אלהות והרי זו כפירה באחדותו אבל מ"מ אינן כופרים וכחשו בה' לגמרי ולומר לא הוא אלא דקרו ליה אלהא דאלהיא דהיינו חיותם וקיומם הנמשך ויורד עליהם מרצונו ית' ולכן אינן עוברין רצונו ית' לעולם. וא"כ האדם העובר על רצונו ית' הוא גרוע ופחות הרבה מאד מהס"א וקליפה הנקראת ע"ז ואלהים אחרים והוא בתכלי' הפירוד מיחודו ואחדותו של הקב"ה יותר ממנה וכאלו כופר באחדותו יותר ממנה ח"ו. וכמ"ש בע"ח שער מ"ב סוף פ"ד שהרע שבעו"הו החומרי הוא שמרי הקליפות הגסות כו' והוא תכלית הבירור וכו' ולכן כל מעשה עו"הו קשים ורעים והרשעים גוברים בו וכו': ולכן אמרו רז"ל על פסוק כי תשטה אשתו אין אדם עובר עבירה וכו' דאפי' אשה המנאפת שדעתה קלה

וכחשו בה' לגמרי ולומר לא הוא: ע"פ ירמ' ה, יב: "כחשו בה' ויאמרו לא הוא". שהרע שבעוה"ז החומרי כו': לעיל פ"ו. כי תשטה אשתו: נשא ה, יב. אין אדם עובר עבירה וכו': סוטה ג, א. שדעתה קלה: קדושין פ, ב.

[ויש להוסיף בשייכות הלשונות, "יחודו ואחדותו" לבחי' ז"א, ובפרטיות – לתפארת ויסוד: בז"א מלוכש שם מ"ה (שם הוי' במילוי אלפי"ן – יו"ד ה"א וא"ו ה"א), שעיקרו הוא היו"ד והג' אלפי"ן שבו, בגימטריא, "אחד"²⁵, והוא בתפארת (שהיא עיקר ז"א); והמותר דשם מ"ה (מלבד היו"ד והג' אלפי"ן), שהוא בגימטריא, "יחיד" – הוא ביסוד, שהוא, משך התפארת"²⁶ (היינו שהו"ע הברית, שנמשך מהגוף שהו"ע התפארת"²⁷).

וג' ענינים אלו הם ע"ד, "שנים מקרא ואחד תרגום": "שנים מקרא" – תפארת ויסוד, "ואחד תרגום" – מלכות²⁸.

וכנגד ג' דברים אלו שבאהבה המסותרת, (לדבקה באמונת ה' ויחודו ואחדותו) – נקט ג' לשונות בענין ה"רוח שטות .. המכסה ומסתיר ומעלים":

רוח שטות .. המכסה ומסתיר ומעלי' את האהבה .. לדבקה באמונת ה' ויחודו ואחדותו: יש לבאר דיוק ג' הלשונות (לדבקה ב)אמונת ה' ויחודו ואחדותו" – ע"פ הכתוב¹⁹, "ואתם הדבקים בה' אלקיכם גו", ש"הוי' אלקיכם" קאי על ז"א ורחל (כמ"ש בע"ח²⁰):

"אמונת ה'" – קאי על בחי' רחל, שהיא ספירת המלכות הנקראת אמונה²¹, וגם רחל היא בחי' אמת, ו"יחודו ואחדותו" – קאי על ז"א, שיש בו ב' בחינות, יסוד ותפארת: "יחודו" – הוא יסוד, וכמאמר²², "יחיד גאה לעמך פנה כו", שהוא כנגד יסוד²³ (ונקרא "יחודו" מלשון יחוד, כי היסוד הוא המחבר ומייחד זו"ן); "ואחדותו" (לשון "אחד") – הוא תפארת, כי תפארת היא אות וא"ו שבשם²⁴, שהיא (במילואה) בגימטריא, "אחד".

19) ואתחנן ד, ד. 20) של"ב (שער הארת המוחין) פ"ג (ע"ש). 21) ראה פרדס שכ"ג (שער ערכי הכינויים) פ"א. לקו"ת ואתחנן ה, ב ואילך. ועוד. 22) תפלת, אגא בכח. 23) ראה כוונות לספירת העומר שבסידור. 24) ע"ח ש"א (דרוש עיגולים וישר) ענף ה. ובכ"מ. 25) ראה זח"ג רמו, ב (ברע"מ). פ"ח

שער השבת פ"ח. לקו"ת להאריז"ל עה"פ (ויחי מת, ב) ויתחזק ישראל גו". תורת לוי"צ ע' קלד. 26) של"ה חלק תושב"כ וישב רצו, ב. ועוד. 27) ראה ת"ז בהקדמה (ז, א). 28) טעמי המצוות להרח"ו פ' ואתחנן בענין קריאת שמות (עיי"ש).

ליקוטי אמרים

פרק כד

שלג

ולא עד בכלל: ל' חז"ל –
ברכות כו, ב. ועוד. אור ה'
המלוכש בחכמה כנ"ל: פי"ט.

היתה מושלת ברוח תאוה לולי רוח שטות שבה
המכסה ומסתיר ומעלי את האהבה מסותרת שכנפשה
האלהית לדבקה באמונת ה' ויחודו ואחדותו ולא ליפרד
ח"ו מאחדותו אפי' נוטלים את נפשה ממנה לעבוד ע"ז
ח"ו ואפי' בהשתחואה לבדה בלי שום אמונה בלב כלל
וכ"ש לכבוש היצר ותאוה הניאוף שהם יסורים קלים
ממיתה ה' ישמרנו וההפרש שאצלה בין איסור ניאוף
לאיסור השתחואה לע"ז הוא ג"כ רוח שטות דקליפה
המלבשת לנפש האלהית עד בחי' חכמה שבה ולא עד
בכלל מפני אור ה' המלוכש בחכמה כנ"ל. אבל
באמת לאמיתו אפי' עבירה קלה הרי העוברה עובר
על רצון העליון ב"ה והוא בתכלית הפירוד מיחודו
ואחדותו ית' יותר מס"א וקליפה הנקרא' אלהים אחרי'

[ז, ב]

ולא עד בכלל: להעיר מלקו"ת ד"ה אלה פקודי
ס"ו³³ וביאורו ס"ד³⁴.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁹)

אפילו עבירה קלה הרי העוברה עובר על רצון
העליון והוא בתכלית הפירוד מיחודו ואחדותו
ית': כי מצד רצון העליון – שלמעלה מטעם ודעת
(אפילו מטעם ודעת שלמעלה) – כל המצוות שוות,
ואין חילוק בין קלה שבקלות לחמורה שבחמורות.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁵)

העוברה עובר על רצון העליון ב"ה והוא
בתכלית הפירוד מיחודו ואחדותו ית': וזהו דיוק
הלשון „עבירה” – שעובר על רצון העליון, ועי"ז
עובר מנחלת הבורא.³⁶

(כ"ק אדמו"ר⁸⁷)

והוא בתכלית הפירוד מיחודו ואחדותו ית' יותר
.. מכל .. בהמות שמאות וחיות כו': והטעם לזה

„מכסה” – את האהבה לדבקה באמונת ה'; „ומסתיר”
– את האהבה לדבקה ביחודו; „ומעלים” – את
האהבה לדבקה באחדותו.

ועוד יש לפרש בביאור ג' הלשונות „באמונת ה'
ויחודו ואחדותו”; „באמונת ה'” – הוא בבי"ע;
„ויחודו” – באצילות (ששם „איהו וחיהי חד, איהו
וגרמוהי חד”²⁹); „ואחדותו” – בעולמות א"ס
שלמעלה מאצילות.³⁰

(מוהר"י אבי כ"ק אדמו"ר³¹)

המכסה ומסתיר ומעלי: י"ל שג' לשונות אלו הן
כנגד ג' קליפות הטמאות לגמרי.

(מוהר"י אבי כ"ק אדמו"ר³²)

רוח שטות דקליפה המלבשת לנפש האלהית
עד בחי' חכמה שבה ולא עד בכלל מפני אור
ה' המלוכש בחכמה: ראה „לקוטי פירושים” לעיל
פ"ח ד"ה מלביש.

והשגה באור הכתר, שלכך נק' החכמה ראשית לפי שהיא ראשית
הגילוי ונק' יהי אור, אבל הכתר הוא בחי' ישת חשך סתרו שאין
בו השגה ולכן נקרא עד, היינו עד ולא עד בכלל .. שאין בבחי'
זו שום השגה). ולכאורה הכוונה שהמבואר בלקו"ת (כאן
ובהערה הקודמת) שייך גם למ"ש כאן שרוח שטות דקליפה
„מלבשת לנפש האלקית עד בחי' חכמה שבה ולא עד בכלל” מצד
גודל מעלת בחי' החכמה, „כ"ח מ"ה שהוא מה שאינו מובן ומושג
כו" (כנ"ל פי"ח). (35 לקו"ש ח"י ע' 130. 36) ראה סה"מ
עזרת ע' כא. פרת ע' קפ. תרפ"ח ס"ע מו. ועוד. (37) תר"מ
חל"ח ע' 105.

(29) ת"ז בהקדמה (ג, ב). (30) עיין פי' הרמ"ז למאה"ז (ח"ג
קנט, א) „תלת עלמין כו", עיי"ש. (31) לקוטי לוי"צ לתניא ע'
ה ואילך. (32) שם ע' ה. (33) פקודי ה, א (ושם): „בפי' עדי
עדיים „עטרה .. בחי' מקיף .. שאינו יכול לבוא בהתגלות .. ישת
חשך סתרו .. סתימא דכל סתימין .. וגם הוא לשון נצחיות .. בחי'
א"ס כו" (כו"י) י"ל שנכלל ג"כ לשון עד הפשוט, כמו עד פה תבוא,
וכמו עד כאן תחום שבת .. ר"ל עד כאן שייך בחי' השגה ולא עד
בכלל, שאין בבחי' הכתר והמקיף שום השגה כלל). (34) שם
ז, סע"ב ואילך (ושם): „הפי' הג' בענין עד שהוא לשון הפסק, כמו
עד פה, יצדק ג"כ בבחי' הכתר דייקא, לפי שלעולם אין תפיסת

וע"ז ממש ויותר מכל הדברים הנשפעים ממנה בע"הז שהם בהמות טמאות וחיות ועופות טמאים ושקצים ורמשים וכמאמר יתוש קדמך פי' דאף יתוש שמכניס ואינו מוציא שהיא קליפ' היותר תחתונה ורחוקה מבחי' הקדושה המשפעת בתכלית הריחוק קודמת לאיש החוטא בהשתלשלות וירידת החיות מרצון העליון ב"ה וכ"ש שאר בעלי חיים הטמאים ואפי' חיות רעות שכולם אינם משנים תפקידם ופקודתו ית' שמרה רוחם ואע"ג דאיהו לא הזי כו'. וכמ"ש ומוראכם וחתכם יהיה

יתוש קדמך: סנהדרין לה, א. שמכניס ואינו מוציא: גיטין נו, ב. אינם משנים תפקידם: ע"ד ל' חז"ל – סנהדרין מב, א. ופקודתו ית' שמרה רוחם: ע"ד ל' הכתוב – איוב יו"ד, יב. ואע"ג דאיהו לא חזי: ע"ד ל' חז"ל – מגילה ג, א. ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ: נח ט, ב.

עד לתכלית הריחוק – היפך בתכלית מיתוש שאינו משפיע אפילו בקירוב („אינו מוציא“).

(כ"ק אדמו"ר 457)

חיות רעות .. אינם משנים תפקידם .. ואע"ג דאיהו לא הזי כו'. וכמ"ש ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וכפי' רז"ל שאין חיה רעה מושלת באדם אא"כ נדמה לה כבהמה. והצדיקים שאין צלם אלהים מסתלק מעל פניהם כל חיות רעות אתכפיין קמיייהו: כלומר: הראי' לזה ש„אינם משנים תפקידם“ – מזה שנבראו באופן שדרכן לטרוף רק בהמה ולא אדם, אפילו לא תינוק⁴⁶; ועוד יותר מזה – אשר „הצדיקים שאין צלם אלקים מסתלק מעל פניהם, כל חיות רעות אתכפיין קמיייהו“ (משא"כ תינוק, שאף שאינן מזיקות אותו, מ"מ אינן מכניעות עצמן לפניו).

[וי"ל, שמה שמוסיף „הצדיקים כו“ – כוונתו להוכיח מזה שלא זו בלבד ש„אינם משנים תפקידם“, אלא יש בהן גם הענין ד„חזי“, עד שמבחינות גם בצלם אלקים שעל פני הצדיקים].

(כ"ק אדמו"ר 477)

ואע"ג דאיהו לא הזי כו': כלומר (שמה ששומרים פקודתו ית' הוא) בלי הרגשתם.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב 44)

אולי הכוונה בהוספת תיבות אלו („כלומר בלי הרגשתם“) – שמאחר שהם מג' קליפות הטמאות

– כי הבהמות וכו' לא נפלו בשבירה כ"כ בחטא עץ הדעת כמו האדם, כי שורש היצה"ר שבאדם הוא מנחש הקדמוני³⁸, שנאמר בו³⁹, „ארור אתה מכל הבהמה גו“.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ 40)

ועוד טעם בזה – כי בריאת והתהוות גוף האדם היא מהדומם, ולכן גופו אינו בערך נפשו, ואינו כשאר הנבראים שגופם ונפשם נבראו כאחד (כמ"ש⁴¹ „תוצא הארץ נפש חי' גו“), וגופם הוא בערך נפשם⁴².

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב 43)

ויותר מכל הדברים הנשפעים ממנה בעה"ז שהם בהמות טמאות וחיות ועופות טמאים ושקצים ורמשים: לביאור הטעם שלא הזכיר אוה"ע – ראה „ליקוטי פירושים“ לעיל ד"ה היא (הא').

דאף יתוש .. שהיא קליפ' היותר תחתונה ורחוקה מבחי' הקדושה המשפעת בתכלית הריחוק קודמת לאיש החוטא בהשתלשלות וירידת החיות מרצון העליון ב"ה: כלומר שהחיות של האיש החוטא היא בבחי' הסתר פנים ובבחי' ריחוק הרבה יותר מהחיות הנשפעת ליתוש.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב 44)

יתוש שמכניס ואינו מוציא שהיא קליפ' היותר תחתונה ורחוקה מבחי' הקדושה המשפעת בתכלית הריחוק: כלומר: בחי' הקדושה משפעת

– נדפסה ב„תניא בצירוף מ"מ, ליקוט פירושים, שינויי נוסחאות ע' תסט. 46) עיין שבת קנא, ב: „תינוק בן יומו חי אין צריך לשומרו מן החולדה ומן העכברים .. שנאמר ומוראכם וחתכם יהי, כל זמן שאדם חי אימתו מוטלת על הבריות כו“.

(47) „שיעורים בספר התניא“ ע' 275 הערה 10.

38) ראה בחיי בראשית ג, כא (כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב – סה"מ תרס"ג ח"ב ע' עד). 39) בראשית שם, יד. 40) אוה"ת וישלח תתתכה, ב. 41) בראשית א, כד. 42) ראה תו"א בראשית ג, ד ואילך. ובכ"מ. 43) סה"מ תרס"ג שם. 44) קונטרס ומעין ע' 71. 45) הגהה לשיעורים בספר התניא

ליקוטי אמרים

פרק כד

שלה

אין חיה רעה מושלת באדם
אא"כ נדמה לה כבהמה:
בשינוי קצת – שבת קנא, ב.
סנהדרין לח, ב. כמ"ש
בוהר: ח"א קצא, א. פיקוח
נפש דוחה שאר עבירות: יומא
פה, ב. יעבור ואל יהרג:
סנהדרין עד, א.

על כל חיות הארץ וכפי' רו"ל שאין חיה רעה מושלת
באדם אא"כ נדמה לה כבהמה. והצדיקים שאין צלם
אלהים מסתלק מעל פניהם כל חיות רעות אתכפיין
קמייהו כמ"ש בזהר גבי הניאל בגוב אריות. וא"כ
החוטא ועובר רצונו ית' אפי' בעבירה קלה בשעת
מעשה הוא בתכלית הריחוק מקדושה העליונה שהיא
יחודו ואחדותו ית' יותר מכל בעלי חיים הטמאי' ושקצי'
ורמשים המושפעים מס"א וקליפת ע"ז ומה שפיקוח
נפש דוחה שאר עבירות וגם יעבור ואל יהרג היינו כפי'

כמ"ש בזהר גבי הניאל בגוב אריות: שלא זו
בלבד שיראו ממנו ולא הזיקוהו (שענין זה שייך בכל
אדם שאינו נדמה להם כבהמה), אלא שהכניעו
עצמם לפניו.

(כ"ק אדמו"ר⁴⁸)

ומה שפיקוח נפש דוחה שאר עבירות: דלא כע"ז
שאינה נדחית מפני פיקוח נפש (שמזה נראה
לכאורה ששאר עבירות אינן שקולות כע"ז אפילו
בשעת מעשה העבירה, דלא כמבואר כאן).

(כ"ק אדמו"ר⁵³)

ומה שפיקוח נפש דוחה שאר עבירות וגם יעבור
ואל יהרג: יש להעיר מה בא להוסיף במ"ש, וגם
יעבור ואל יהרג על מ"ש לפניו ש, פיקוח נפש
דוחה שאר עבירות⁵⁴, ואת"ל שיש בזה תוספת ראי'
– לא הי' לו להביא כלל הא ד, פיקוח נפש דוחה

שאינן בה טוב כלל, עכצ"ל ששייכותם לאלקות היא
באופן שאינה נרגשת בהם. וכמ"ש בד"ה פדה
בשלום העת⁴⁸: „בגקה"ט .. בהכרח שיהי' בהם
איזה ניצוץ .. רק שהניצוץ הוא שנתרחק ונחשך כ"כ
עד שהוא כמו רע כו' והיינו שאין בו שום הרגש אלקי'
כלל וכלל כו'".

ועיין ג"כ תו"א ד"ה ראה ריח בני⁴⁹, שיש חיות בדרך
מקיף (שאינם מרגישים) וחיות בדרך פנימי (שנבלע
בהם).

(כ"ק אדמו"ר⁵⁰)

והצדיקים .. כל חיות רעות אתכפיין קמייהו:
צע"ק מסנהדרין נט, ב (ובפרש"י): „ר"ש בן חלפתא
.. פגעו בו הנך אריותא דהוו קא נהמי לאפי"י
(לאכלו). ועיין רשימות הצ"צ לתהלים קד, כא⁵¹.

(כ"ק אדמו"ר⁵²)

בציבור" (פסחים עז, א. ועוד), „פסח ראשון דוחה את השבת" (שם
צה, ב), וכיו"ב. וגם אין לפרש ש, פיקוח נפש" הו"ע יסורים, כי
נוסף על כך שעצם הביטוי „פיקוח נפש" במשמעותו רק ענין קיום
נפש והעדרה, הרי מוכח בפירוש בכמה סוגיות בש"ס (ובנין אב
לכולם – יומא פה, א) שאין נפק"מ בזה, ובשני הקצוות: אם
הכוונה ליסורים שסופם מיתה – הרי ספק מיתה דוחה את השבת
אף אם אין שם יסורים; ואם הכוונה ליסורים בלא מיתה – הרי

* ואף שדין זה תלוי במחלוקת הפוסקים, ובדאי לא נחית אדה"ז
לפלוגתא – הרי במה דברים אמורים (דיש אומרים דשאי להחמיר
על עצמו וליהרג בשאר עבירות), כשהנכרי מתכוון להעבירו על דת
דוקא [שאז יש בזה, מלבד מעשה עבירה זו, גם ענין הדת בכלל,
וכלשון הירושלמי (סנהדרין פ"ג ה"ג) „אי יהודי יהודי", אבל מצד
עשית העבירה בלבד, היינו כשהנכרי מתכוון להנאתו – גם לדעת
התוס' ודאזלי בשיטתו אסור להחמיר (וכדלקמן בפנים), וכמ"ש במל"מ
(יסוה"ת פ"ה ה"ד), וכן פסק בשו"ע י"ד סקנ"ז ס"א (וש"ג מקורי
הדברים). וא"כ שפיר יש לאדה"ז להביא ראי' מהא דלכו"ע יעבור
ואל יהרג בשאר עבירות מצד עצמן.

48 המשך תער"ב ח"ב פשע"ד. ועד"ז בסה"מ תרס"ה ס"ע קג
ואילך ובסה"מ עת"ר ע' קמג. 49 תולדות כ, רע"ג.
50 אגרות קודש ח"א ע' כד. ע' קעז. 51 יהל אור ע' תג
(ושם): „בגמרא פ"ז דסנהדרין דניט ע"ב כי הא דרבי שמעון בן
חלפתא .. נהמו לאפי', אמר הכפירים שואגים לטרף, נחיתו לי'
תרת' אטמתא, חדא אכלוה וחדא שבקוה, אייתי ואתא לכי
מדרשא כו' .. וצ"ע מ"ש מדניאל בגוב אריות דכתיב אלהי שלח
מלאכי' וסגר פום אריותא כו' .. וכאן הוצרך שירד להם בשר מן
השמים. ועפ"מ ברבות נשא פי"ג .. ע"פ ויהי המקריב ביום
הראשון, מפני שנדמה לאריות שהוא ארי' לכך לא הזיקוהו, ור"ל
מפני שבא משכט יהודה שנאמר גור ארי' יהודה כו'. משא"כ
בר"ש בן חלפתא הוצרך לנס דבשר כו'". 52 הגהה לשיעורים
בספר התניא – נדפסה ב, תניא בצירוף מ"מ, ליקוט פירושים,
שינויי נוסחאות" ע' תע. 53 הגהה לשיעורים בספר התניא
(כתיק). 54 ואין לומר שבלשון „פיקוח נפש דוחה כו'" אפשר
לפרש שהוא רשות, ובא להוסיף, „וגם יעבור כו'", היינו שחובה
לעבור – כי בכ"מ לשון „דוחה" הוא חיוב (כדלקמן בפנים), וכמו
„עשה דוחה לא תעשה" (שבת קלב, ב. ועוד), „טומאה דחוי'

הז"ל אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה ולא משו' קלות העבירות וחומרן [תדע שהרי שבת המורה ושקולה כע"ז לענין שחיטת מומר

אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כו': יומא שם. שבת קנא, ב.

פיקוח נפש דוחה שאר עבירות: עיין אגה"ק סכ"ו⁶⁵.

(כ"ק אדמו"ר⁶⁵)

היינו כפי' הז"ל אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה ולא משו' קלות העבירות וחומרן: כלומר: אין השבת נדחית ע"י ענין אחר (מפני שאינה חמורה כ"כ), אלא שמצות שבת גופא – הא דישמרנה פעמים רבות (שבתות הרבה) – דוחה את שמירת השבת בפעם הזו (שבת אחת).

וגם להלכה למעשה תרווייהו צריכי – הן טעם זה והן הטעם ד"וחי בהם⁶⁶ ולא שימות בהם⁶⁷ – כי מ"וחי בהם" ילפינן דגם 90 פקודין דוחה שאר עבירות, ובדין מי שרוצים להוציא בתו מכלל ישראל כו' (שבזה לא שייך "וחי בהם") נצרך הטעם ד"חלל עליו שבת אחת כו"⁶⁸.

(כ"ק אדמו"ר⁶⁹)

ולא משו' קלות העבירות וחומרן: כלומר: אף שאמת היא ששבת קלה מע"ז, מ"מ לא משום קלות שבת וחומרת ע"ז (ושאר הג' עבירות) נשתנה דינם לענין פיקוח נפש.

(כ"ק אדמו"ר⁷⁰)

ולא משו' קלות העבירות וחומרן: בשו"ע⁷¹ פסק אדה"ז דמי שאונסים אותו לעבוד ע"ז פעם אחת אין מחללין עליו את השבת באיסור תורה כדי להצילו

כו". ועכצ"ל שיש בכל אחת מהראיות מה שאין בחברתה.

ואולי אפ"ל בישוב כהנ"ל:

לשון וענין "פיקודין דוחה כו" שהובא בש"ס הוא ע"ד הלשון "עשה דוחה לא תעשה"⁵⁵, היינו: (א) שהעשי' היא מצוה⁵⁶, וכמו לפקח את הגל (שבזה מיירי בש"ס שם), אלא שאירע בזמן של איסור או בדבר של איסור, כדין חולה (ביוהכ"פ)⁵⁷ ומי שאחזו בולמוס (שמאכילין אותו אפילו דברים טמאים)⁵⁸, וכמו שמדמהו שם בש"ס⁵⁹ למילה בשבת⁶⁰. (ב) שחיוב גמור הוא לפקח את הנפש ולדחות את השבת או שאר עבירה כיו"ב. לשון וענין "יעבור ואל יהרג" הוא: (א) שהעשי' היא עבירה, וכמו "קטול אספסתא"⁶¹ וכיו"ב, אלא שאירע שהדבר קשור (או שהנכרי מקשרו) עם הריגת נפש (ואי לא קטילנא לך"). (ב) אין בלשון זה משמעות חיוב ברור (ולכן נשאר בזה מקום למחלוקת הראשונים)⁶².

ולכן הביא אדה"ז ב' הענינים ד"פיקוח נפש דוחה שאר עבירות" ו"יעבור ואל יהרג" – כדי לחזק הקושיא ולהוכיח בפשיטות: (א) שדחית העבירה הוא חיוב – מ"פיקוח נפש דוחה שאר עבירות", (ב) שאין הדחי' דוקא אם העשי' היא מצוה מצ"ע – מ"יעבור ואל יהרג"⁶³.

ועדיין צ"ע בכ"ז.

(כ"ק אדמו"ר⁶⁴)

פרטים: (א) שדוחה אף אם הסכנה אינה באה ע"י שמקיים המצוה, וכמו "מי שאחזו בולמוס"; (ב) שצריך לעבור גם בשביל פיקודין של חבריו (כגון לפקח עליו את הגל). ועפ"ז (שלשון "פיקודין דוחה כו" מיירי בפיקודין של חבריו) אולי יש לפרש לשון אדה"ז בפשיטות יותר: "ומה שפיקוח דוחה שאר עבירות (היינו בפיקודין של חבריו, שבזה חיוב הדחי' ברור כו"ע, כנ"ל הערה 56). וגם (במקום שאין חיוב הדחי' ברור כ"כ, כמו בנוגע לעצמו – בכל זאת הרי הדין הוא) יעבור ואל יהרג כו". 64 אגרות-קודש ח"א ע' שטו ואילך. חט"ז ע' סב. 65 ושם: "פיקוח נפש שהתירו רז"ל ונעשה היתר [גמור]". 66 אחרי ית, ה. 67 יומא שם. 68 שו"ע אדה"ז או"ח סוס"ו, ועיי"ש בקו"א (סק"א). 69 אגרות-קודש ח"א ע' שיו. הגהה לשיעורים בספר התניא – נדפסה ב,תניא בצירוף מ"מ, ליקוט פירושים, שינויי נוסחאות שם. 70 הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק). 71 או"ח שם.

אין הדבר נדון כלל באותה הסוגיא, וכדמסיים: "חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה", שאין זה שייך ביסורים. ועד"ז בשאר מקומות בש"ס. 55 נסמן לעיל הערה 54. 56 וצ"ע מכתובות יט, א דנקט לשון "פיקוח נפש" אף שאין שם מצוה. וי"ל דבשל חבריו, שאין שייך לומר בזה דרשאי להחמיר על חבריו אף שעפ"ז יעבור ואל יהרג, ככל אופן חשיב ענין של מצוה (לא תעמוד על דם רעך" וכו'). ורק בדידי' יש לחלק כנ"ל, כיון די"ל דרשאי להחמיר על עצמו. 57 יומא פב, א (במשנה). 58 שם פג, א (במשנה). 59 פה, ריש ע"ב. 60 ועיין גם תוספתא שבת ספ"ז: "א"ר יוסי מנין לפיקודין שדוחה את השבת שנא' את שבתותי תשמרו, יכול במילה ועבודה ופיקודין כו", שמדמה פיקודין למילה ועבודה. 61 יבמות קכא, ב. 62 ראה לעיל בשוה"ג להערה 54. 63 וראה מנ"ח מצוה רצו (ס"ב ואילך) שמפרש שהלשון "פיקודין דוחה כו" בא להוסיף שני

ליקוטי אמרים

פרק כד

שלז

בי"ד ט"ו ב' ס"ה.

לדבר אחד בי"ד סי' ב' משא"כ במומר לגילוי עריות ואפי' הכי פיקוח נפש דוחה שבת ולא ג"ע אלא דגזירת הכתוב הוא] אלא שלאחר מעשה החטא אם היא מעבירות שאין בהן כרת ומיתה בידי שמים שאין נפשו האלהית מתה לגמרי ונכרתת משרשה באלהים חיים רק שנפגם קצת דביקותה ואחיותה בשרשה

[זא, א]

כחטא זה * הרי גם נפשו

הגהה

החיוני' הבהמית המלוכש' (ולפי ערך וחלוקי בחי' הפגם כנפש ובשרשה בעליונים כך הם חלוקי בחי' המירוק והעונש בגיהנם או בעוה"ז לכל עון וחטא עונש מיוחד למרק ולהעביר הלכלך והפגם וכן בחייבי מיתה וכרת אין פוגמין כולם בשוה):

המאמינה בה' אחד וגם

זו שיעבור פעם אחת כדי שישמור פעמים הרבה, ולא משום חומר העוון.

אבל יש לעיין אם קאי גם אשפיכות דמים, שהרי „רוצח .. סברא הוא“⁷⁵, ואין צורך בגזירת הכתוב. ולהעיר מכס"מ הל' יסוה"ת פ"ה ה"ה⁷⁶.

[כן יש לעיין, אי הוה שתיק קרא, איך הסברא נותנת: כל המצוות יהרג ואל יעבור, או כל המצוות יעבור ואל יהרג]⁷⁷.

(כ"ק אדמו"ר⁷⁸)

אם היא מעבירות שאין בהן כרת ומיתה בידי שמים שאין נפשו האלהית מתה לגמרי ונכרתת .. רק שנפגם קצת דביקותה ואחיותה בשרשה: עיין אגה"ת פ"ה⁷⁹. לקו"ת ד"ה שיר המעלות ממעמקים פ"א⁸⁰.

(כ"ק אדמו"ר⁸¹)

הגהה: חצאי העיגול – מיותרים, כנ"ל פ"א⁸¹.

(כ"ק אדמו"ר⁸²)

אגרות קודש שם ע' שיו ואילך. לקו"ש ח"ז ע' 394 הערה 54. הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק). (79) ושם: „וזהו ענין הכרת שנכרת ונפסק חבל ההמשכה משם הוי' ב"ה .. ובשאר עבירות שאין בהן כרת עכ"פ הן פוגמין הנפש .. אך גם בחייב כרת ומיתה נשאר עדיין בו הרשימו מנפשו האלקית כו"י. (80) דרושי ר"ה סב, ג (ושם: „ומ"ש הכרת תכרת הנפש מחמת שיעקר [בדפוס ראשון: שעובר] עבירות חמורות שהוא חייבי כריתות, זה נאמר על בחי' יעקב שנכרתה משרשה, אבל בחי' ישראל אינה נפרדת ממנו ית' בשום אופן“). (81) „לקוטי פירושים“ שם ד"ה הגהה.

מזה, „מפני שלא ניתנה שבת לידחות .. בשביל הצלת עבירה חמורה ממנה“. ולשיטתי' אזיל בתניא כאן, שכתב דהא דפיקו"נ דוחה שבת הוא „לא משום קלות העבירות וחומרן“.

ואפילו למ"ד⁷² דמחללין שבת בשביל להצילו פעם אחת מאותן העבירות דיהרג ואל יעבור, י"ל דגם הוא לא פליג אשיטת אדה"ז בתניא, אלא דס"ל דג' עבירות אלו יש להם דין פיקו"נ כיון דחייבתו תורה ליהרג עליהם⁷³.

(כ"ק אדמו"ר⁷⁴)

דגזירת הכתוב הוא: לכאורה משמע כוונת אדה"ז שגזירת הכתוב היא [לא שפיקוח נפש דוחה שאר עבירות, שהרי על זה הביא טעמא ד„אמרה תורה חלל עליו כו"י (שהוא טעם שכלי, ולא גזה"כ), ואם גזה"כ הוא למה לי טעמא, אלא] שבע"ז וגילוי עריות יהרג ואל יעבור (בג"ע – מדמקיש נערה המאורסה לרוצח⁷⁵), ולא ידחה האיסור מצד סברא

(72) לבוש או"ח סוסש"ו – הובא במשבצות זהב או"ח סי' שו סק"ה. (73) אהלי יוסף (לרא"י ריבלין תלמיד אדה"ז) דיני קידוש השם סכ"ב-ג (וס"ק קצח). (74) אגרות קודש שם. (75) סנהדרין ע"ד, א. (76) ושם: „ואפשר לומר .. שמ"ש דבש"ד סברא הוא אינו עיקר הטעם, דקבלה היתה בידם דש"ד יהרג ואל יעבור, אלא שנתנו טעם מסברא להיכא דשייך, אבל אין ה"נ דאפילו היכא דלא שייך האי טעמא הוי דינא הכי דיהרג ואל יעבור“. (77) עיין תוד"ה בן נח (סנהדרין ע"ד, ב). רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ה. רא"ם שמות ד, כד. פרשת דרכים ריש דרוש ב. ועוד. ואכ"מ. (78) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות“.

בשעת החטא היתה באמנה אתו ית' רק שהיתה בבחי' גלות ממש תוך נפש הבהמית מס"א המחטיאה את הגוף ומורידתו עמה בעמקי שאול למטה מטה תחת טומאת הס"א וקליפת ע"ז ה' ישמרנו ואין לך גלות גדול מזה מאיגרא רמה כו' וכמש"ל דשרש ומקור נפשו' כל

היתה באמנה אתו: ל' הכתוב – אסתר ב, כ. מאיגרא רמא: חגיגה ה, ב – ע"פ גירסת רש"י איכה ב, א. וכמש"ל: פ"ב.

בשעת החטא היתה באמנה אתו ית', אינה נותנת לו מנוחה עד שישב לעבודתו ית'.

ומטעם זה בכחה של תשובה לבטל את הרע ולעקור את החטא לגמרי, כיון שמהותו ופנימיותו של האדם היו תמיד „באמנה אתו ית'“, אלא ש„יצרו הוא שתקפו“⁸⁸, וע"י התשובה „תשש יצרו“⁸⁸ וחזרת ומתגלה מהותו האמיתית⁸⁹, וממילא מתבטלת מציאות הרע (וזהו פירוש לשון „תשובה“ – שהאדם שב למציאותו האמיתית).

ונמצא, ש(גם) ע"י החטאים מתגלה תוקף ההתקשרות דעצם הנשמה באלקות: (א) למרות החטאים וכו' יכולה היא לשוב אליו ית', ועד שכאו"א מישראל בודאי סופו לעשות תשובה. (ב) „גם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית'“, כי שם אין החטא תופס מקום, ואין ביכולתו לגרוע ח"ו בהתקשרותה של עצם הנשמה באלקות.

(כ"ק אדמו"ר⁹⁰)

בשעת החטא: אם הוא חטא שאין בו כרת.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁹¹)

באמנה: ראה תרגום⁹² וראב"ע⁹³ לאסתר שם. תניא ספמ"ב⁹⁴.

(כ"ק אדמו"ר⁹⁵)

באמנה אתו ית': מהפירושים בלשון זה – שהנשמה היא „אתו“ ממש, מציאות אחת עם קוב"ה, כמאמר⁹⁶ „ישראל וקוב"ה כולא חד“.

(כ"ק אדמו"ר⁹⁷)

ומורידתו עמה בעמקי שאול למטה מטה תחת

נפש האלהית .. גם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית' רק שהיתה בבחי' גלות ממש תוך נפש הבהמית כו': כדמוכח מפס"ד הרמב"ם⁸², „מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה .. מאחר שהוא רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העברות, ויצרו הוא שתקפו“ – דלכאורה סותר דברי עצמו⁸³, „רשות לכל אדם נתונה .. ועושה כל מה שהוא חפץ .. הטוב או הרע“.

ובהכרח לומר דמ"ש „עושה כל מה שהוא חפץ .. הטוב או הרע“ הוא מצד חיצוניות הנשמה, ומ"ש „רוצה הוא לעשות כל המצוות כו“ הוא מצד פנימיות הנשמה, שגם בשעת החטא היא „באמנה אתו ית'“.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁴)

וגם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית': קאי על בחי' העצם שבכאו"א מישראל, בחי' „ניצוץ בורא“ שבו [שלמעלה מכל החמשה שמות שבנשמה, אפילו מבחי' יחידה שבנפש], שבמדריגה זו לא שייך כללות ענין החטא, דכיון ש„ניצוץ בורא“ שבאדם הוא מיוחד עם עצמותו ית' („דאָס איז ער אַליין“) – אי אפשר שיהי' שם שום דבר המבדיל בין האדם להקב"ה (לא באופן ההבדלה ד, מחיצה של ברזל⁸⁵, לא באופן ההבדלה ד, ענן עב וחשוך, ואפילו לא באופן ההבדלה ד, ענן קל וקלוש⁸⁶).

ולכן כל אדם מישראל – גם מי שנפל בחטא המבדיל בינו ובין הקב"ה ר"ל – „בודאי סופו לעשות תשובה“⁸⁷, כי עצם ופנימיות נשמתו, ש„גם

82 ה'ל' גירושין ספ"ב. 83 ה'ל' תשובה רפ"ה. 84 לקו"ש ח"ו ע' 35 ואילך. 85 ראה לעיל פ"ז. וש"נ. 86 ראה לקמן אגה"ת פ"ז. וש"נ. 87 לקמן ספ"ט. 88 רמב"ם שבהערה 82. 89 גם בתשובה מיראה – כמובן ממש הרמב"ם שם ש„כיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גירש לרצונו“, אף שאמירתו, „רוצה אני“ היא מצד שהוכה. וראה לקו"ש ח"ט ע' 202 ואילך שגם התשובה שמצד יראת העונש פנימיותה ואמיתתה היא התשובה שמצד עצם הנשמה, עיי"ש בארוכה. אלא שמ"מ אין תשובה מיראה מועלת למפרע כמו תשובה מאהבה (ראה יומא פו, סע"א ובפרש"י), כי מכיון שלאדם נראה

שתשובתו היא רק מצד יראת העונש (כי גופו ונפשו הבהמית מעלימים על הנשמה), הרי הטוב שמצד עצם מהותו לא בא בגילוי ממש. 90 לקו"ש ח"ה ע' 249 הערה 59. ח"ו ס"ע 53 ואילך. חכ"ט ע' 235. שיחת ש"פ ויקרא תשל"ב. 91 דרך מצותיך ע' 370. 92 ושם: „כד הות מתרביא עמי“. 93 ושם: „מגזרת כאשר ישא האומן“. 94 ושם: „אמונה .. לשון רגילות שמרגיל האדם את עצמו כמו אומן המאמן ידיו וכו'“. 95 לקו"ש חכ"ו ע' 166 הערה 56. 96 ראה זח"ג עג, א. 97 תו"מ תש"נ ח"א ע' 59 הערה 33.

ליקוטי אמרים

פרק כד

שלט

בית ישראל הוא מהכמה עילאה והוא ית' וחכמתו אחד וכו' והוא כמשל האוחז בראשו של מלך ומורידו למטה וטומן פניו בתוך בית הכסא מלא צואה שאין לך עלבון גדול מזה אפי' עושה כן לפי שעה שהקליפות וס"א נקראות קיא צואה כנודע:

ומדריגה זו היא הלעו"ז דמלכות דקדושה, שם אד', שבמילואו (אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד) הוא בגימטריא תרע"א, ולכן "בית הכסא מלא צואה" הוא ג"כ במספר זה.

(מוהרלו"צ אבי כ"ק אדמו"ר¹⁰⁵)

כמשל האוחז בראשו של מלך כו': עיין אגה"ת פ"ו: "עד"מ כמו החבל שראשו א' למעלה וראשו השני למטה אם ימשוך אדם בראשו השני ינענע וימשך אחריו גם ראשו הראשון.. וככה ממש בשרש נשמת האדם.. הוא ממשיך ומוריד השפעתה ע"י מעשיו הרעים ומחשבותיו עד תוך היכולות הסט"א כביכול כו'". וצ"ע החילוק בין שני המשלים.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁷)

כנודע: עיין זח"ב קנד, ב¹⁰⁶. שפע טל שער ח' פ"א¹⁰⁷.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁷)

טומאת הס"א וקליפת ע"ז.. כמשל האוחז בראשו של מלך ומורידו למטה וטומן פניו בתוך בית הכסא מלא צואה: כפל תיבת "מטה" – כנגד ב' הענינים הנזכרים לאח"ז, "ס"א" ו"קליפת ע"ז". והוא ע"פ המבואר בזהר⁹⁸ שבחי' שאול הוא כפול, כמ"ש⁹⁹ "ארץ עיפתה" (כלומר כפולה), והמדריגה התחתונה שבו (קליפת ע"ז) היא בחי' "שאול תחתית"¹⁰⁰, ונקראת גם "אבדון"¹⁰¹ (ולכן נקט ג"כ "נמקי שאול"¹⁰², "עמקי" לשון רבים, כנגד ב' הבחינות שבשאול).

וזהו ג"כ מה שנקט "בית הכסא מלא צואה", ע"פ מ"ש במאורי אור מערכת אבדון¹⁰³: "אבדון נק' המלכות דמלכות דקליפה, צואה רותחת, מדריגה אחרונה שבה" (וי"ל שלכן דינו של אותו האיש הוא בצואה רותחת¹⁰⁴, כיון שעשה עצמו ע"ז, שהיא המדריגה התחתונה שבקליפה).

קיצור פרק כד

בשבירת התאוות ניאוף הקל ממיתה ה", אלא שרוח שטות מכסה ומפריש אצלו בין איסור ע"ז לאיסור ניאוף. אבל באמת הרי אפילו בעבירה קלה נעשה נפרד מיחודו ית' (כמו בע"ז) בשעת החטא עכ"פ, מטעם הנ"ל, לפי שהם נגד רצונו ית' כו', והרי זה פירוד מאחדותו ית' כמו קליפת ע"ז ממש שענינה שהוא בחי' פירוד, כנ"ל פרק כ"ב. אלא שלאחר החטא, אם הוא מעבירות שאין בהם כרת, אזי נה"ב עולה ומתקרבת לקדושת נפה"א כו'.

יבאר איך שהעובר והעושה א' משס"ה ל"ת דאורייתא או איסור דרבנן הוא בשעת מעשה החטא בתכלית הפירוד מיחודו ואחדותו ית' כמו הסט"א הנק' עכ"ס כנ"ל פכ"ב, ונה"ב עם לבושי' מתייחדים בסט"א הנ"ל הנק' ע"ז, ונה"א הוא בשעת החטא בבחי' גלות בתוך נפה"ב.

ולכן אמרו רז"ל, "אין אדם עובר עבירה כו'", כי הרי יש בכח כל אחד מישראל למסור נפשו על קדושת השם שלא ליפרד מיחודו ית' כנ"ל פי"ח ופי"ט, וכ"ש

קיצור שני

ית', הם נפרדים מיחודו ואחדותו ית' בתכלית כמו הסט"א והקליפה הנק' ע"ז כנ"ל. וכל ג' לבושי'

צואה דאיהו מרוז דסט"א". (107) ושם (בשפע): "עשר ספירות טמאים מורים בשמותיהן על קלקל הנהגה ועל טומאה ועל פסולת כו'".

נתבאר אשר זה לעומת זה, הם שס"ה ל"ת דאורייתא מכל איסורי דרבנן, מאחר שהם נגד רצונו וחכמתו

(98) ח"ג רפה, ב ואילך. ח"א סב, ב. (99) איוב יו"ד, כב. (100) האיזונו לב, כב. (101) משל כו, כ. (102) מלשון הכתוב – שם ט, יח. (103) אות אל"ף סכ"ד (עיי"ש). (104) גיטין נו, א. (105) לקוטי לוי"צ לתניא ע' ו. (106) ושם: "ההוא שלחן קיא

יותר מהסט"א וקליפה, ויותר מכל הדברים הנשפעים ממנה בעוה"ז, שהם בהמות טמאות ושקצים ורמשים, כמאמר „אפילו יתוש קדמך“, שהיא קליפה היותר תחתונה, אפ"ה היא קודמת לאיש החוטא, וכ"ש לגבי שאר בעלי חיים, שאפילו חיות רעות אינם משנים תפקידם, וכמ"ש „ומוראכם כו"ו. ושם ביאר מארז"ל ע"פ „כי תשטה כו"ו.

הנפש, ומהות הנפש עצמה המלובשת בשס"ה ל"ת דאורייתא ודרבנן, כולם מיוחדים בסט"א. ועוד גרועים ופחותים ממנה הרבה יותר, כי אף שנקראת ע"ז, עכ"ז קרו לי' אלקא דאלקיא, שאינם יכולים לעבור כלל על רצונו ית', ואינם מורדים לפעול פעולתם במשלחת מלאכי רעים שלא בשליחותו של מקום ב"ה, כמאמר בלעם „לא אוכל לעבור כו"ו. והאדם העובר על רצונו ית' הוא בתכלית הפירוד

לקוטי הנהגות – מיוחס להצ"צ

שהם בהמות טמאות .. וכמאמר יתוש קדמך כו"ו: עיין לקו"ת ד"ה וידבר משה פ"ב¹¹²: „כמאמר יתוש קדמך שכל הדברים דצ"ח .. אינם דבר נפרד לגמרי כמו האדם שיכול להיות נפרד לגמרי ח"ו ועובר על רצונו ית'". ובביאור שם פ"ב¹¹³: „הוא בתכלית הפירוד מאחדותו ית' יותר מסט"א".

לולי רוח שטות כו"ו: עיין לקו"ת ד"ה ראה אנכי פ"א¹⁰⁸: „הרוח שטות מכסהו שדומה בעיניו שעודנו ביהדותו". ועיין לעיל פי"ד¹⁰⁹. פי"ט¹¹⁰. לקמן פכ"ה¹¹¹. אפי" עבירה קלה הרי העוברה .. הוא בתכלית הפירוד מיחודו ואחדותו ית' יותר מס"א וקליפה .. ויותר מכל הדברים הנשפעים ממנה בעה"ז

111) ושם: „בכל עת ובכל שעה בידו של אדם וברשותו הוא להעביר רוח שטות והשכחה מקרבו .. שלא ליפרד בשום אופן מיחודו ואחדותו יתברך כו"ו. 112) מטות פא, ב (ועיי"ש שמציין לתניא כאן). 113) שם פב, ד (ועיי"ש שמציין לתניא כאן).

108) ראה ית, א (ועיי"ש שמציין לתניא כאן). 109) ושם: „אלא שנכנס בו רוח שטות ונדמה לו שבעבירה זו עודנו ביהדותו ואין נשמתו מובדלת מאלקי ישראל .. אבל אני אינני רוצה להיות שוטה כמוהו לכפור האמת". 110) ושם: „וממנה נכנס בהם רוח שטות לחטוא כמאמר רז"ל אין אדם חוטא כו"ו.